

درس خارج فقه نظام سیاسی آیت الله اراکی رحمته الله «جلسه ۳۵»

سال تحصیل ۹۸-۹۹

نقد هفتم: دموکراسی و آزادی

نوع آزادی که دموکراسی می خواهد تامین کند چه نوع آزادی است و چگونه می خواهد آن را تامین کند؟

بدون شک آن آزادی را که می خواهد تامین کند آزادی مطلق نیست، و آزادی مطلق موجب فساد فراگیر و ظلم بزرگ در جامعه می شود؛ بنابراین آزادی باید محدود شود.

حدی که در سیستم دموکراسی برای آزادی در نظر گرفته می شود چیست؟ در نظام الهی آنچه باید آزادی را محدود کند و حق آن را دارد که آزادی را محدود کند، فرمان الهی است؛ به این دلیل که او آفریننده انسان و مالک اوست، لذا حق دارد که دستور بدهد و محدود کند. لکن در سیستمی که معتقد به همچین مرجع و مبدأی نیست، آزادی ها به وسیله چه کسی باید محدود شود؟

برای محدود سازی آزادی در نظام دموکراسی دو فرض وجود دارد:
فرض اول: آزادی هر فردی را آزادی فرد دیگر محدود می کند؛ یعنی من آزاد هستم هرکاری بکنم به شرط اینکه به آزادی فرد دیگر لطمه نزنم.

اشکال این فرض: چرا نباید آزادی من با آزادی دیگری تعارض کند؟ و اگر شخصی با استفاده از قدرت بتواند از حدّ اعلای آزادی خودش استفاده کند، چه منطقی وجود دارد که مانع او از استفاده از این آزادی و قدرت شود؟ و اگر شخصی بتواند همه آزادی های دیگران را سرکوب کند و نظم را به روش خودش اجرا کند، با چه منطقی نباید این کار را انجام دهد؟
فرض دوم: آزادی شخص در حدی مجاز است که با آزادی جمع تعارض نداشته باشد.

اشکال این فرض: آزادی جمعی در چه صورتی به وجود می آید؟ در صورتی آزادی جمعی به وجود می آید که اراده های جمع یکی شود و برای یکی شدن اراده ها باید آزادی های آن جمع محدود شود. این قدرت جمعی می تواند توسط یک فرد قدرتمند با اعمال فریب و رسانه و با

درس خارج فقه نظام سیاسی ۲

پول شکل بگیرد و اکثریت جامعه را تحت اختیار بگیرد. کسی که توانسته این مجموعه را محدود کند به چه توجیهی می تواند آزادی فردی دیگران که در این جمع نیستند را محدود کند؟ و با چه منطقی آزادی دیگرانی که در این جمع حضور ندارند باید محدود شود؟ ما می گوئیم آن کسی که حق دارد مردم را جمع کند امامی است که مظهر عدل است و بر تقوا مردم را جمع می کند: *أَيُّنَ جَامِعُ الْكَلِمَةِ عَلَى التَّقْوَى*^۱. به این دلیل که عدل است و حق است، حق دارد اراده دیگران را جمع کند. راه منطقی، جزآنچه اسلام و قرآن معرفی می کند برای محدود کردن آزادی وجود ندارد.

پایان